

šolsko tablo potrebuje mnogo časa in večkrat pri najboljši volji moti dnevni red. Izkušnja kaže, da bi bilo prav in našim ljudskim šolam posebno eno- in dvorazrednicam silno potrebno, da bi se poleg beril še rabila posebna knjiga: izbirka nalog za spisje združena z nalogami iz slovnice. Taka zbirka bi nam kaj dobro došla. Po njej bi dosegli sporazumljeno delovanje in povoljne uspehe. (Konec prih.)

Kranjsko.

Metodična obravnava 85. berilne vaje v „Tretjem Berilu“.

Govoril pri okrajni učiteljski konferenciji v Litiji v 18. dan sept. P. Gross, učitelj v Zagorji.

(Dalje.)

Tako in enako lahko učitelj z učenci razvija načrt Kranjske, vsak počenši od svojega kraja in okraja do sosednjega in dalje. To pri poznejšem pouku pri zemljepisju zelo koristi, kajti ko učenci delajo ta prosti obris, se jim imenitnejši kraji dobro v spomin vtisnejo ter jih na gostopisanem zemljevidu toliko bolj hitro najdejo.

Ko potem učitelj še tega in unega učenca k deski pokliče, da na obrisu kaže strani sveta, meje Kranjske dežele, meje okrajev, glavno mesto, sedeže c. k. okrajnih glavarstev, kakor tudi izvir in tek večjih rek, prestopi k zemljevidu, ter kliče boljše učence, da vsak en odstavek v berilu berejo, on sam pa jim vsem konec vsacega odstavka na zemljevidu kaže in razlaga.

Tako jim po branji prvih dveh vrstic pové, kolikokrat večjo si morajo kranjsko deželo misliti, ako je njih rojstna župnija ali pa županija 1m² velika. Kolikrat toliko je na vsej Kranjski prebivalcev, ako je v domači županiji 5000 prebivalcev. Dalje jim pokaže, da tudi druge dežele na domačo mejé, in sicer katere na severu, vzhodu, jugu in zahodu. Ravno to naj pové potem tudi ta ali uni.

Po branji prvega odstavka kaže učitelj na zemljevidu razna risanska senčenja, ki znamenajo grebene ali hrbte gorá, zraven jim kaže in pové, da je na Kranjskem več nego polovico gorate zemlje. Tako vidimo na severni meji od najvišjega kraja doli do Motnika celo versto takih grebenov. Ti znamenajo Karavanke in Kameniške planine. To so večji del snežniki, ker je na njih vrhovih ali vsaj v razdorih in prepadih vse leto sneg. Ako gremo od doma na kako višavo, jih od tod lahko mnogo vidimo. Njih vrhovi so ostre, sive skale in med njimi bele lise snega.

Ti I, pokaži tukaj na zemljevidu in povej, kako visoka je gora Peč nad Ratečami? Kepa? Veliki Stol? Košuta? Grintovec? — Od Motnika na vzhodu in proti jugu se gore znižujejo in se imenujejo Podpeško pogorje, h katerim se tudi naše Zagorske prištevajo. To gorovje je pod 1000 m visoko in ima bolj ravne vrhove. Tako je naša sv. Planina samo 862 m visoka. Ti N., pokaži mi Karavanke! Kameniške planine! Podpeško pogorje!

Ako se ozremo tû na severozahodno stran, vidimo zopet veliko skupino visokega julskega pogorja. Čez panoge teh gorá je svoje dni rimski cesar Julij svoje čete vodil. — Te goré so bolj obširne skupine, kakor pa Karavanke. Poglejte tukaj! Najvišji so: Triglav 2800 m, Mangart 2600 m, Prisinek 2589 m, Pršinec 1757 m, Črnaperst 1841 m. — V tem pogorju so goli hrbti, koritine in dolinate planote. V njih sredi leži Bohinjska, več ur dolga dolina, ki je rodovitna in s pridnimi in obrtnimi ljudmi naseljena. Tudi to pogorje se proti jugu znižuje, in je Blegaš le 1563 m visok. Triglavsko pogorje, kakor tudi Karavanke sklepajo gorenjsko ravnino, in imajo polovico svojih panog v sosednjih deželah.

Kraški svet so vzvišene, valovite ploščine med Postojino, Trstom in Reko, nekaj gole, deloma obraščene s kotličastimi dolinicami, v katerih vode ponikujejo. Najvišji gore so: Nanos 1299 m, Javornik 1266 m in Snežnik 1796 m. Poglejte jih tukaj! Ti S., pokaži nam zdaj mejo kraškega sveta! Ti N., pa najvišje goré in povej, koliko so visoke! Tedaj je najvišja gora Snežnik blizu 1000 m nižja kot Triglav!

Na Dolenjskem je bolj valovit a rodoviten svet. Nima tako velicih ravnin kakor Gorenjsko, a tudi ne tako visocih gorá; najvišji je tukaj Kum ob Savi 1217 m, potem tukaj na Kočevskem Rog 1203 m, in tukaj doli med Gorjanci sv. Jedert 1183 m. Ti K., pokaži mi goré Kum, Rog, sv. Jedert, in povej mi, koliko je vsaka visoka!

Po branji družega odstavka pokaže učitelj otrokom na zemljevidu Gorenjsko, Dolenjsko in Notranjsko, kakor tudi goro Krim, koje navadno za mejnik med temi tremi deli Kranjske imenujemo.

Zdaj bere kak učenec naslednji odstavek, in učitelj nadaljuje: Ker smo Savo in druge reke z njih pritoki vred črtali, jih bomo še enkrat pogledali na zemljevidu in sicer od njih izvira do iztokov ter jih bomo primerjali z onimi na vašem risanju. Vidimo, da nam je ljubi Bog v svoji modrosti tudi snežnikov v velik prid ustvaril. Snežniki branijo, da nam sever in burja naših sedežev ne uničita; še več, da nam v svojih predalih prideržujejo oni sneg in vlago, katera nam poji naše potoke in reke, katere nam gonijo kolesa v mlinih, žagah, kovačnicah in drugih tovarnah; da, brez vodá bi bila Kranjska pusta kraševina.

Ko učitelj učencem še enkrat pokaže jezera in govori o njih posebnosti, pokliče potem tega in družega učenca k zemljevidu, da kaže, kateri so desni in levi pritoki Save in Krke, kje Pivka ponikuje i. t. d.

Po branji sestavka o podnebji pripoveduje učitelj, da je na Kranjskem vsled različne narave tudi različno podnebje. Na Gorenjskem so sicer največje ravnine, tū na zemljevidu zeleno naslikane, a ker so od treh krajev s snežniki obdane, je tū prehuda zima, da bi mogla trta in južno sadje dozoreti. Dolenjska je že toliko od snežnikov proti jugu odmaknjena, da ni tako ojstra in dolgo trajajoča zima; zato se tū dobro obnese pšenica in dozori vinsko grozdje. Na Notranjskem je po leti gorko, a po zimi, vsled premalo zavetnih gozdov brije huda burja. V Ipavi in sploh jugozahodnjem nižavji rodi vinska trta in južno sadje. Ljudje prebivajo po Kranjskem največ po ravninah in dolinah; na Dolenjskem so tudi po hribih župnije; vendar nad 1000 m višine ni človeškega stanovanja. Na višjih visočinah do 2000 m imajo le planine, kjer v poletnih mesecih živino pasejo. — Ti J., zakaj ne dozori na Gorenjskem vinska trta? Kako pravimo vetru, ki po zimi na Krasu brije? Zakaj ljudje na Dolenjskem tudi vrh gorá morejo stanovati?

(Konec prih.)

Številčna pevska metoda.

(Dalje.)

V Chev -ovi metodi nasproti se ne nahajajo take nedoslednosti, niti v melodiki, niti v ritmiki. Vsaki tonski čut (tonska sprememba) ima kako svoje znamenje, tako tudi svoje ime; in vsako ritmično gibanje ima strogo logično tudi za oko takoj razločno znamenje jednotne, dvojne, trojne itd. delitve vsakatero dobe ter ima celó za vsakovrstno še tako drobno delitev svoje posebno ime (takozvani „taktovski jezik“), pravo mojstersko delo jasnosti in doslednosti.

c) Naravni prehod z lagljega do težjega se pogreša na Foersterjevi metodi 1. že v tem, kar je bilo rečeno pod a) 1 — 3, namreč da se takoj v 1. št. začénja